

Samenvatting

Gemeente Dantumadiel wordt in de toekomst aardgasvrij. Dat betekent dat woningen en andere gebouwen niet meer met aardgas worden verwarmd, maar op een duurzame manier. Dit past in het landelijk beleid (onder andere het Klimaatakkoord) om te zorgen voor minder uitstoot van het broeikasgas CO₂ en daarmee klimaatverandering tegen te gaan. Daarnaast stopt de aardgasproductie in Groningen om aardbevingen tegen te gaan. Ook wil de Nederlandse overheid minder afhankelijk zijn van aardgas vanuit het buitenland. Deze overstap naar een aardgasvrije manier van verwarmen noemen we de warmtetransitie. Elke gemeente in Nederland maakt hiervoor uiterlijk in 2021 een plan: de Transitievisie Warmte. Voor u ligt de Transitievisie Warmte van de gemeente Dantumadiel. In deze visie beschrijven we wat de warmtetransitie inhoudt, wat de alternatieven voor aardgas zijn en hoe de warmtevraag en het warmteaanbod het beste op elkaar afgestemd kunnen worden in onze gemeente.

De opgave: een aardgasvrije gebouwde omgeving

De Transitievisie Warmte gaat over de 'gebouwde omgeving'. Dat zijn alle woningen, winkels, kantoren, scholen en andere gebouwen. In de gemeente Dantumadiel staan ongeveer 8.000 woningen en 800 andere gebouwen. Bij elkaar verbruiken we in de gemeente ruim 14 miljoen kubieke meter aardgas per jaar. Alle bestaande gebouwen in Dantumadiel moeten uiterlijk in 2050 aardgasvrij zijn.

De eerste stappen: isoleren, ventileren en elektrisch koken

Wat je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken. Daarom is de eerste stap isoleren. Bovendien is isoleren vaak nodig om een woning of gebouw comfortabel zonder aardgas te verwarmen. In een geïsoleerd huis is goede ventilatie belangrijk voor een prettig klimaat. Tot slot is het ook nodig om over te stappen van koken op gas naar elektrisch koken om een woning aardgasvrij te maken. Op de volgende pagina staan voorbeelden van isolatiemaatregelen.

Onze uitgangspunten

Deze uitgangspunten staan voorop bij de warmtetransitie in Dantumadiel:

- **We streven naar een haalbare en betaalbare transitie:** de gemeente streeft er naar de woonlasten neutraal te houden en geeft extra aandacht aan inwoners met een smalle beurs.
- **We benutten de energie vanuit de Mienskip:** eigen initiatieven worden vanuit de gemeente gestimuleerd en (financieel) ondersteund. Goede voorbeelden inspireren en helpen ons verder op weg.
- **We haken aan op natuurlijke momenten:** door aan te haken op natuurlijke momenten zoals een verhuizing of een verbouwing verminderen we de kosten en overlast van de overstap op een duurzame warmtebron.
- **We werken samen met woningcorporaties:** woningcorporaties zijn een belangrijke partner in de warmtetransitie. Doordat zij veel vergelijkbare woningen in hun bezit hebben kunnen we sneller een grotere stap zetten. Ook inspireren we hiermee andere woningeigenaren.
- **We streven naar een zo optimaal mogelijke CO₂-reductie:** we streven naar oplossingen met de laagste kosten voor het besparen van een ton CO₂.
- **We pakken de warmtetransitie stap voor stap aan:** de eerste stap zijn 'no-regret' maatregelen*. Vervolgens bekijken we per stap welke technieken haalbaar en bewezen zijn om toe te passen. (*maatregelen die iedere inwoner kan zetten, zonder dat bekend is op welk duurzaam warmtealternatief de woning over gaat.)
- **We werken samen met andere gemeenten en leren van elkaar:** door samen te werken met andere gemeenten, o.a. in het opstellen van de Transitievisie Warmte en in ANNO- en RES-verband, besparen we kosten en leren we van elkaar.

Duurzame warmte: de opties

Als de isolatie op orde is, kunnen we aan de slag met een alternatief voor verwarmen op aardgas. Er zijn verschillende oplossingen mogelijk, waarbij we onderscheid maken in drie soorten: 'all-electric' oplossingen, warmtenetten en duurzame gassen. **All-electric** houdt in dat een woning of gebouw volledig elektrisch wordt verwarmd, bijvoorbeeld met een warmtepomp. Bij een **warmtenet** stroomt er warm water door buizen in de grond naar de woningen. Dit kan restwarmte van een fabriek zijn (hoge temperatuur warmte), maar ook van bijvoorbeeld warmte uit het kanaal de Nije Feart (lage temperatuur; in combinatie met een warmtepomp). **Duurzaam of hernieuwbaar gas** vraagt de minste aanpassingen in woningen, maar is in de vorm van groen gas of waterstofgas beperkt beschikbaar. Ook is een hybride oplossing mogelijk, waarbij een woning verwarmd wordt door een combinatie van een warmtepomp en een cv-ketel voor de koude winterdagen. De gemeente houdt in de gaten welke nieuwe technieken in de toekomst beschikbaar komen.

Welke mogelijkheden zien we in Dantumadiel?

De bouwjaren van de woningen, de bouwdichtheid van een dorp of stad en de aanwezigheid van warmtebronnen bepalen welke oplossingen voor duurzame warmte in Dantumadiel het meest voor de hand liggen. Aangezien de gemeente een relatief lage bouwdichtheid heeft, verwachten we dat veel woningen en andere gebouwen overgaan op individuele ('all electric' of hybride) technieken op lage temperatuur. Daarnaast zien we in De Westereen en Broeksterwâld enkele kansen voor een laagtemperatuur warmtenet uit oppervlaktewater, afvalwater of restwarmte. Tot slot zien we kansen voor groengas en kleinschalige collectieve oplossingen zoals warmtekoelopslag (WKO) of bodemlussen.

Hoe en waar willen we starten?

De warmtetransitie vindt niet van de één op de andere dag plaats. We doen dit gezamenlijk en op een zorgvuldige manier. Stap voor stap. **Communiceren, informeren** en **samenwerken** met inwoners en ondernemers staan hierin centraal. Daarnaast zetten we vol in op het **isoleren** van gebouwen. In het dorp Feanwâlden liggen concrete kansen en aanknopingspunten. Hier willen we starten met het opstellen van een (wijk)uitvoeringsplan (WUP). Dit betekent dat de gemeente samen met de belangrijkste partners, zoals de woningcorporaties, de communicatie en samenwerking met inwoners (intensiever) oppakt en **onderzoekt** wat de mogelijkheden zijn voor de verschillende duurzame warmtealternatieven. Uit een afwegingsanalyse is gebleken dat Feanwâlden goed

scoort op het gebied van haalbaarheid en betaalbaarheid. Daarnaast is er relatief veel energie in de Mienskip om aan de slag te gaan met de warmtetransitie en zien we kansen dankzij een relatief hoog percentage woningcorporatiebezit en koppelkansen met wegwerkzaamheden. Parallel aan de WUP in Feanwâlden is de gemeente ook al actief in Driezum om het dorp energieneutraal te maken. Hier zijn in samenwerking met Kennislab Noordoost Friesland, lokale ondernemers, woningcorporaties, netbeheerders en onderwijsinstellingen plannen voor het realiseren van het Driezum Energienet. Omdat Driezum niet als beste dorp scoort in deze visie wordt het niet officieel aangewezen als WUP, maar de gemeente blijft zich de komende tijd wel actief inzetten voor het netwerk.

In de uitvoering van deze Transitievisie Warmte volgen wij drie sporen:

Communicatie met inwoners en ondernemers, creëren bewustwording en activeren om zelf aan de slag te gaan

Starten met gesprekken om te komen tot een Wijkuitvoeringsplan in Feanwâlden en door ontwikkelen Driezum EnergieNet

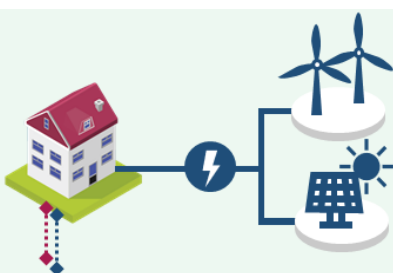
Samenwerking tussen de partners: gemeente, netbeheerders, woningcorporaties, energiecoöperaties en belangenvertegenwoordigers

Wat als mijn wijk nog niet aan de beurt is?

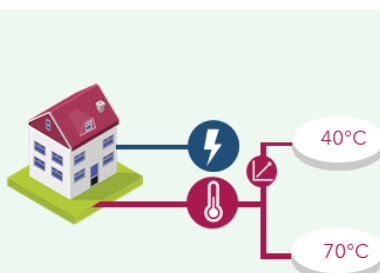
Wilt u zelf aan de slag met de voorbereidingen op een aardgasvrije woning? Isoleren en elektrisch koken zijn altijd goede stappen om te zetten. Maak daarbij gebruik van logische momenten. Kies bijvoorbeeld voor een inductie kookplaat als u toch uw keuken vervangt. En ga voor HR++/+++ glas als u toch kozijnen gaat schilderen of vervangen. Het Duurzaam Bouwloket informeert u over de mogelijkheden voor verduurzaming, de financiering hiervan en welke initiatieven er binnen de gemeente lopen. Ook kunt u via het Duurzaam Bouwloket gratis energieadvies aan huis aanvragen.

Verder werken aan een aardgasvrij Dantumadiel

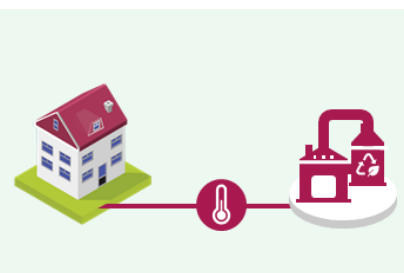
Deze Transitievisie Warmte is een eerste versie. Hiermee gaan we aan de slag om zoveel mogelijk woningen te verduurzamen. Daarbij benutten we ook instrumenten die landelijk ontwikkeld worden, zoals subsidies en financieringen. In de startbuurten gaan we in gesprek met inwoners en ondernemers en voeren we onderzoeken uit, zodat we samen een keuze kunnen maken welk alternatief voor aardgasvrij het beste is. Rond 2025 gaan we de Transitievisie actualiseren. Dan nemen we de geleerde lessen en nieuwe ontwikkelingen mee en maken we opnieuw de balans op.

Elektrische oplossingen (warmtepomp)

Warmtenetten (hoogtemperatuur of laagtemperatuur)

Duurzame gassen (groen gas)